

Tekst: Ruth 1

Lieve mensen, gemeente van Jezus
Christus onze Gids,

Er zijn twee vakanties. De eerste is die we allemaal kennen: de reis, dat we erop uittrekken, naar binnen-of buitenland. De andere, tweede vakantie is die, waarbij je naar binnen trekt. Die eerste is de duurste, die tweede het duurzaamste. Kost niks. Nou ja, geen geld, wel een bepaalde inspanning misschien, je kunt op die tweede reis van alles tegenkomen. Hoe dichterbij je bij je bestemming komt, des te sterker de demonen en onreine geesten die je daarbij weg willen houden.

Wat die innerlijke bestemming is? Dat heeft met het wezen van vakantie te maken. En dat wezen zit verborgen in het woord Latijnse woord *vacare*. Daar komt ons woord vakantie vandaan. Het betekent 'je vrij maken, je leeg maken'. In geestelijke zin betekent vakantie nemen: je vrij maken voor God. En dat is de zin van die innerlijke reis. Dat God bij ons kan komen in onze lege ruimte. Dat we ons laten aanspreken door God, Jezus en de heilige Geest. Daarvoor komen we hier. Want we geloven dat de Bijbel onze reisgids is.

Vacare is meer dan even vakantie. Het is een manier van leven. Christen zijn is ruimte voor God hebben, ruimte van God leren zijn. Niet mijn wil is van belang. Maar wat wilt u eigenlijk van mij? Op allerlei manieren blijkt dat de wezenlijke vraag te zijn: wat wil God van ons, van mij? Op allerlei manier zien we in deze tijd, en zagen we altijd, de gevolgen van het veronachtzamen van *vacare*, hoe dat onze beschaving bedreigt. Als we ons niet meer vrij maken voor God, worden we bezet door afgoden, altijd weer. Als je je geloof niet onderhoudt, dan verdroogt en verdort het. En dan? Dan krijg je geloofshonger. En dan? Dan ga je elders voedsel zoeken, en ga je op reis. Dan

zoek je andere ontspanning en vervulling.

Dat is wat we hebben zien gebeuren.

Europa heeft massaal de koffers gepakt, weg bij Bethlehem.

En precies dat doen vanmorgen

Elimelech en zijn gezin ook. En ze

vertalen daarmee wat er ook in ons

continent en land is gebeurd. Massaal

verlieten we Bethlehem. Bethlehem

betekent broodhuis. Als wij bidden 'geef

ons heden ons dagelijks brood', dan

vragen we om brood uit Bethlehem. Maar

daar wordt geen brood meer gebakken

dat Elimelech en ons voedt. Het brood

van Bethlehem was op, er was honger,

lazen we. In plaats van naar de oorzaak

te zoeken en te kijken hoe het anders

kan, vertrekt Elimelech. Dit wordt hem als grote zonde aangerekend. Waarom? Omdat je je dan zomaar voedt met ander brood, brood dat is samengesteld uit ideeën en ideologie van afgoden. Het gezin Elimelech gaat naar Moab, en Moab is een natie, maar net als Bethlehem ook een notie, een manier van leven. Moab heeft een slechte naam in de Bijbel. Moab is het kind van Lot en zijn dochter. Het herinnert aan Sodom, waar chaos dreigt en grenzeloosheid, waar je alleen welkom bent als je voldoet aan de maatstaf. Naar die velden, daarheen trekken ze.

De zonde mondt uit in de dood, eerst van Elimelech zelf en dan sterven ook zijn beide zonen, Machlon en Kiljon.

Elimelechs dood betekent, alles waar hij voor stond - God is mijn koning-, dat houdt op. De namen van de twee zonen, Machlon en Kiljon, stammen af van werkwoorden die 'ziek worden' en 'wegkwijnen' betekenen. Ja, de boekrol van Ruth is profetisch van toon.

Intussen waren die twee wel met twee heidense dames uit Moab getrouwd, Orpha en Ruth. Van de buitenkant waren ze heidens, maar hoe ze intussen van binnen waren, dat blijkt in het vervolg. Gods wegen laten zich niet vangen in een identiteit die mensen bedenken. Naomi,

de lieflijke, is erg met hen verbonden. Haar lieflijkheid doet de Moabitische aan haar gehecht raken. Zo gaat dat met vriendelijkheid.

Naomi is trouwens in diepe rouw. Ook rouwen doet mensen op reis gaan. Ze pakken hun koffers en betreden een gebied waar ze de weg nog moeten ontdekken. Ze raken zomaar vervreemd van God (waar is Hij?), maar het kan ook gaan zoals het Naomi verging. Terugkeer is het sleutelwoord in dit verhaal. Ze hoort iets wat ze achter zich had gelaten: in Bethlehem, zo verneemt ze, wordt weer brood gebakken. Ze hoort weer. Ze luistert weer naar het woord, er komt

voor haar weer leven in het woord. Het woord wordt voor haar weer een ark waarop zij door het leven kan varen. En dat woord is van God, en zo is het Gods roep die haar draagt daar in de velden van Moab, waar zij in rouwkleden gehuld is. Zij wandelt in rouw, 'noem mij Mara' zal ze later tegen haar oude buurvrouwen zeggen, 'bitter ben ik'.

Rouwen, zegt de Vlaamse rouwkenner Manu Keirse, is werken aan nieuwe betekenis na verlies, en heropbouwen van je leven. Hij noemt vier taken:

- Zie het verlies onder ogen en laat de pijn toe
- Pas je aan aan de wereld na het verlies
- Leer weer te genieten

- Bewaar dierbare herinnering

Ja, ja, op de velden van Moab is dat voor Naomi nog een maatje te groot. Maar zoals je de geur van een bakkerij kunt insnuiven die je doet verlangen naar het vertrouwde, zo rook Naomi het brood van Bethlehem. Ze keert terug. Ze wendt zich af van de heidense afgoderij, de ziekmakende omgangsvormen, het incestueuze waar het kwaad regeert. Ze keert terug, en dat woord betekent vooral, ze keert terug van de verkeerde weg, die haar weghoudt van het brood uit de hemel, naar de plek waar God weer haar koning is.

En dan zal schoonmoeder de schoondochters wel even vertellen wat ze moeten doen. Eens Moabitisch altijd Moabitisch, vindt zij. Maar van binnen is er intussen van alles gebeurd met deze twee, Orpha en Ruth. Ze wenen. Waarom Naomi hen terugstuurt naar hun eigen moeder, dat is ook vanuit liefde. Want ze wil niet dat haar schoondochters moeten delen in haar bitter lot. *De hand van de Heer is tegen mij.* Als Moabitische vrouwen zullen zij door de inwoners van Bethlehem met de nek aangekeken worden, voorziet Naomi. Daar waar zij naar terugkeert, daar is geen toekomst voor hen. Daarom zegt ze: *Keer terug, mijn dochters. Bouw een nieuw leven op.* De een,

Orpha, doet dat, haar kus staat er symbool voor. Zij neemt afscheid van Naomi en gaat terug naar Moab. Ja ook terug, want aanvankelijk wilde ze met Naomi mee naar het broodhuis van de Eeuwige. Orpha betekent 'zij die de rug toekeert', en Ruth betekent 'zij die je vergezelt'. De namen in de Bijbel vertellen hoe het gaat. Ruth blijft, zij gaat met Naomi mee.

En zo gingen die beide tezamen.

Bestemming Bethlehem.

En de vrouwen van Bethlehem wachten haar op, is dat niet Naomi? En Naomi zegt: *Noem mij niet langer lieflijk, die tijd is voorbij. Bitter ben ik, want vol ben ik*

weggegaan, en leeg keer ik terug. Ze beklaat zich bij de vrouwen. De Heer heeft haar laten vallen, in de steek gelaten. Naomi beklaat zich over God, in haar beleving doet God haar dit leed aan. God laat Naomi's klacht staan, en tegelijk klopt die niet. Ze staat niet er niet alleen voor. Er is nog iemand bij haar.

Het bittere heeft in dit verhaal niet het laatste woord. Naomi zit vast in haar rouw, heel begrijpelijk en menselijk, en het verhaal laat haar daarin. Geeft er ruimte aan. In die zin is het boek Ruth heel pastoraal. Blijf als Ruth metgezel, naaste bij de rouw.

En als we vooruitkijken naar hoe het verhaal verder gaat, dan zien we hoe er toekomst wacht, en dat Naomi daarnaar onderweg is, ook al ziet ze het zelf helemaal niet.

De boekrol Ruth is geschreven om ons eraan te herinneren hoe groot de oogst, de verdienste is van degene die liefdevol handelt. Dat is onze opdracht, Ruth herinnert ons eraan. Haar naam betekent gezellin, metgezel, reisgenote. Zoals Ruth met Naomi meereist, tegen alle advies in, zo reist ze ook met ons mee. Ruth leert ons dat wie of wat we zijn, niet bepaald wordt door het land of de streek waar we leven, maar door de beker waaruit we

drinken en het geestelijk brood dat we eten.

Het geloof in God die onze weg bewaart en kent, vraagt van ons een vertrouwen, dat niet samenvalt met de omstandigheden waarin wij mensen ons bevinden. Er zijn altijd omstandigheden, goede en slechte. Met God als broodheer vallen we daar niet mee samen, maar worden we er steeds weer uit opgetild, richting wat er op ons afkomt en wat er van ons gevraagd wordt. Het is dat geloof dat ons draagt.

Amen